

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड
'ज्ञानतीर्थ', विष्णुपुरी, नांदेड - ४३१ ६०६ (महाराष्ट्र राज्य) भारत
SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED
'Dnyanteerth', Vishnupuri, Nanded - 431 606 (Maharashtra State) INDIA
Established on 17th September, 1994, Recognized By the UGC U/s 2(f) and 12(B), NAAC Re-accredited with 'B++' grade

Fax : (02462) 215572

Academic-1 (BOS) Section

website: srtmun.ac.in

Phone: (02462)215542

E-mail: bos.srtmun@gmail.com

मानवविज्ञान विद्याशाखे अंतर्गत राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणा-२०२० नुसार पदवी प्रथम वर्षाचे अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०२६-२७ पासून लागू करण्याबाबत.

परिपत्रक

या परिपत्रकान्वये सर्व संबंधितांना कळविण्यात येते की, दिनांक २२ एप्रिल, २०२६ रोजी संपन्न झालेल्या मा. विद्यापरिषदेच्या बैठकीतील विषय क्र. ०५/६४-२०२६ च्या ठरावानुसार मानवविज्ञान विद्याशाखेतील राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण-२०२० नुसार बी.ए. पदवी प्रथम वर्षाचे अभ्यासक्रम (Syllabus) शैक्षणिक वर्ष २०२६-२७ पासून लागू करण्यास मा. विद्यापरिषदेने मान्यता प्रदान केली आहे. त्यानुसार मानवविज्ञान विद्याशाखेतील खालील अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०२६-२७ पासून लागू करण्यात येत आहेत.

1) B.A.F.Y. Economics Syllabus	9) B.A.F.Y. Pali
2) B.A. F.Y. English	10) B.A.F.Y. Public Administration
3) B.A.F.Y. Geography	11) B.A.F.Y. Military Science
4) B.A. F.Y. History	12) B.A. F.Y. NCC
5) B.A.F.Y. Marathi	13) B.A.F.Y. Administrative Services
6) B.A.F.Y. Political Science	14) B.A.F.Y. Sanskrit
7) B.A.F.Y. Sociology	15) B.A.F.Y. Sociology (NMDC Hingoli)
8) B.A.F.Y. Urdu	

सदरील परिपत्रक व अभ्यासक्रम प्रस्तुत विद्यापीठाच्या www.srtmun.ac.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत. तरी सदरील बाब ही सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्यावी, ही विनंती.

'ज्ञानतीर्थ' परिसर,
विष्णुपुरी, नांदेड - ४३१ ६०६.
जा.क्र.:शैक्षणिक-१/परिपत्रक/एनईपी/मानवविज्ञान/२०२६-२७/
दिनांक : १७.०६.२०२६

56

आपला विश्वासू
सहाय्यक कुलसचिव
शैक्षणिक-१ अभ्यासमंडळे विभाग

प्रत माहिती व पुढील कार्यवाहीस्तव :

- १) मा.कुलगुरु महोदयांचे कार्यालय, प्रस्तुत विद्यापीठ
- २) मा.प्र.कुलगुरु महोदयांचे कार्यालय, प्रस्तुत विद्यापीठ
- ३) मा. अधिष्ठाता, मानवविज्ञान विद्याशाखा, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ४) मा. संचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ यांचे कार्यालय, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ५) मा. प्राचार्य/संचालक, सर्व संबंधित संलग्नित महाविद्यालये, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ६) सिस्टम एक्सपर्ट, शैक्षणिक विभाग, प्रस्तुत विद्यापीठ यांना देवून कळविण्यात येते की, सदरील परिपत्रक विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात यावे.

**SWAMI RAMANAND TEERTH
MARATHWADA UNIVERSITY, NANDED - 431 606**

**(Structure and Syllabus of Four Years Multidisciplinary Degree
Program with Multiple Entry and Exit Option)**

UNDERGRADUATE PROGRAMME OF HUMANITIES

Major in DSC (PALI)

Under the Faculty of Humanities

Effective from Academic year 2026 – 2027

(As per NEP-2020)

Forward by the Dean,

Faculty of Humanities.....

National Education Policy 2020 has been announced on 29.07.2020. NEP 2020 proposes a new and forward-looking vision for India's Higher Education System through quality universities and colleges. Its key is in the curriculum and its practical implementation.

The curriculum must be exciting, relevant, and regularly updated to align with the latest knowledge requirements and meet specified learning outcomes. High-quality pedagogy is necessary to impart the curricular material to students successfully; pedagogical practices determine the learning experiences provided to students, thus directly influencing learning outcomes. The assessment methods must be scientific, designed to improve learning continuously test the knowledge application.

The university's proper framing and development of syllabi will result in the upbringing and nourishment of multidisciplinary and holistic citizens. Emphasis is on outcome-based learning. Every course has well-defined objectives and outcomes. The assessment guidelines also provide clarity and precision to the vision behind prescribing the particular course content.

NEP foresees more vibrant, socially engaged, cooperative communities and a happier, cohesive, cultured, productive, innovative, progressive, and prosperous nation. The introduction of Research Methodology and ethics will widen the vision and broaden the perspectives of the learners.

Introducing Case Studies and Field Projects has created a unique opportunity for the higher education institute to bridge the gap between the academia, industry and the community NEP believes effective learning requires a comprehensive approach that involves an appropriate curriculum, engaging pedagogy, continuous formative assessment, and adequate student support.

We are sure that the Graduate centres of this university and its affiliated colleges will implement the course effectively and successfully, resulting in a healthy and more creative academic ambience.

Prof. Dr. Parag Khadke

Dean, Faculty of Humanities,

Prof. Dr. Shailaja Wadikar

Asso. Dean, Faculty of Humanities,

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded.

Forward by the Chairman, Subject Pali

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Members of the Board of Studies in the subject of PALI

Under the faculty of Humanities

SrNo	Name of theMember	Designation	Address withmailid	Contact No.
1	Dr.Suryabhan Ramesh Buwa	<i>Chairman</i>	suryabhan.buwa1@gmail.com	7507544108 8329091052
2	Dr.Balaji Maruti Gavhale	<i>Member</i>	drsbg28@yahoo.com	9011021978 9423218624
3	Dr.Gautam Shesharao Bansode	<i>Member</i>	basnsodegs@gmail.com	9921024854
4	Dr. Govind Kerba Shile	<i>Member</i>	dr.govindshile@gmail.com	9921155260
5	Dr.Niraj Ganesh Bodhi	<i>Member</i>	Niraj.bodhi@yahoocom.in	8767695463

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Faculty of Humanities

Structure for **Four Year Multidisciplinary Degree Program with Multiple Entry and Exit**

Subject: DSC (Major) /DSM (Minor)

Year & Level	Semester	Optional Pali -1	Generic Elective (GE) (Basket 2) <i>Select one each from basket (different from DSC / DSM)</i>	Vocational & Skill Enhancement Course <i>(Related to DSC)</i>	Ability Enhancement Course (AEC) (Basket 3) Value Education Courses (VEC) / Indian Knowledge System (IKS) (Basket 4) <i>(Common across faculty)</i>	Field Work / Project/ Internship/ OJT/ Apprenticeship / Case Study Or Co-curricular Courses (CC) <i>(Basket 5 for CC)</i> <i>(Common across faculty)</i>	Credits	Total Credits
1	2	3	5	6	7	8	9	10
1 (4.5)	I	HPALCT 1101 (2Cr) विनयपिटक HPALCT 1102 (2Cr) मज्झिमनिकाय 4 Credits	HPALGE 1101 (2Cr) पालि संभाषण कौशल्य 2 Credits	HPALSC 1101 (2Cr) अनुपिटक साहित्य दर्शन 2 Credits	.	-	22	44
	II	HPALCT 1151 (2Cr) विनयपिटक HPALCT 1152 (2Cr) मज्झिमनिकाय 4 Credits	HPALGE 1151 (2Cr) पालि संभाषण कौशल्य 2 Credits	HPALSC 1151 (2Cr) अनुपिटक साहित्य दर्शन 2 Credits	MIL 2 (2Cr) AECPAL 1151 निवडक गद्य व पद्य 2 Credits	-	22	
	Cum.Cr.	08	04	04	02	-		
<p>Exit option: UG Certificate in Major DSC on completion of 44 credits and additional 4 credits from NSQF / Internship</p>								

Abbreviations:

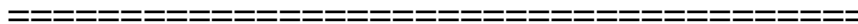
- 1. DSC:** Department/Discipline Specific Core (Major)
 - 2. DSE:** Department/Discipline Specific Elective (Major)
 - 3. DSM:** Discipline Specific Minor
 - 4. GE/OE:** Generic/Open Elective
 - 5. VSEC:** Vocational Skill and Skill Enhancement Course
 - 6. VSC:** Vocational Skill Courses
 - 7. SEC:** Skill Enhancement Courses
 - 8. AEC:** Ability Enhancement courses
 - 9. MIL:** Modern Indian languages
 - 10.IKS:** Indian Knowledge System
 - 11.VEC:** Value Education Courses
 - 12.OJT:** On Job Training: (Internship/Apprenticeship)
 - 13.FP:** Field Projects
 - 14.CEP:** Community Engagement and Service
 - 15.CC:** Co-Curricular Courses
 - 16.RM:** Research Methodology
 - 17.RP:** Research Project/Dissertation
-

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities

General Guidelines for course structure:

- 1) The Major subject is the discipline or subject of the main focus and the degree will be awarded in that discipline/subject.
- 2) Credits and curriculum of Major and Minor subject is same in the first year
- 3) In the first year Students should choose two different subject as a Major and Minor in same faculty).
- 4) From the Second year curriculum of Major and Minor subject is the different .
- 5) Generic /Open Elective is to be chosen compulsorily from faculty other than that of the Major. (Select from Basket)
- 6) Vocational and Skill Enhancement Courses (VSEC or VSC and SEC) are related to Major Course(DSC)
- 7) Ability Enhancement Courses (AEC) :
 - a) English language may be offered Sem . I for 2 Credits and sem. III for 2 Cr. in AEC
 - b) Second languages may be offered Sem . II for 2 Credits and sem. IV for 2 Cr. in AEC
- 8) Column No. 7and 8 is common for all faculties.
- 9) Curriculum of VEC , CI , IKS and CC will provide by university.

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Faculty of Humanities. Major in Pali

Basket 1: Major/ Minor course for Semester I and II (C): Each of 02 Credits

Semester	BOS proposing Minor (e.g.)	Details of Major/Minor Course (M)	
		CODE	Title of the Course
Semester I	BOS in PAL	HPALCT 1101	विनयपिटक
		HPALCT 1102	मज्झिमनिकाय
Semester II	1. BOS in PAL	HPALCT 1151	विनयपिटक
		HPALCT 1152	मज्झिमनिकाय

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities Major in
Basket 1: Generic/Open Elective course (GE)

Each BOS will suggest Generic Elective Courses (minimum one and maximum four) for semester I and II

		CODE	Title of the Course
Sem I	BOS in PAL	HPALGE 1101	पालि संभाषण कौशल्य
Sem II	BOS in PAL	HPALGE 1151	पालि संभाषण कौशल्य

Note: GE is to be chosen compulsory from faculty other than that of the Major.

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities

Basket 3: Languages (AEC and MIL) (Each of 02 Credits for Sem. I and II)

Semester	Name of the Languages	Details of Second Language (L2)	
		CODE	Title of the Corse (Paper)
Semester I	----	-----	- -----
Semester II	PALI (MIL)	AECPAL 1151 .	निवडक गद्य व पद्य

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities

Basket 4: Indian Knowledge System (02 Credits)

(Each BOS will suggest minimum one paper with curriculum of Indian Knowledge System for semester I)

Semester	Details of Elective Course(s)	
	CODE	Title of the Course

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities

(Common across faulty, Curriculum will provide by University.)

Basket 5: Co-curricular Courses /Community Engagement Services (CC) (02 Credits)

<i>Semester</i>	<i>Details of Elective Course(CC)</i>	
	<i>CODE</i>	<i>Title of the Corse</i>
Semester I	HCNSS1101 HCNCC1101 HCCUL1101 HCSP01101 HCYOG1101 HCFIT1101 etc	----- ----- ----- ----- ----- -----
Semester II	HCNSS1151 HCNCC1151 HCCUL1151 HCSP01151 HCYOG1151 HCFIT1151 etc	----- ----- ----- ----- ----- -----

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities. Major in ----(Subject)-PALI----
Under Graduate First Year Programme ,Semester I (Level 4.5)

Teaching Scheme

	Course Code	Course Name	Credits Assigned			Teaching Scheme (Hrs./ week 1 Hrs.=60 M.)	
			Theory	Practical	Total	Theory	Practical
Optional	HPALCT 1101	विनयपिटक	02		02	02	
	HPALCT 1102	मज्झिमनिकाय	02		02	02	
Generic Electives	HPALGE 1101	पालि संभाषण कौशल्य	02		02	02	
Vocational & Skill Enhancement Course	HPALSC 1101	अनुपिटक साहित्य दर्शन	02		02	02	
Ability Enhancement Course/ Languages	HPALA1151 HPALL1151	Compulsory English/ Languages					
Modern Indian languages (MIL)							
	-	-					
Total Credits			08		08	08	

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities. Major in Pali
Under Graduate First Year Programme, Semester II (Level 4.5)

Teaching Scheme

	Course Code	Course Name	Credits Assigned			Teaching Scheme (Hrs./ week 1 Hrs.=60 M.)	
			Theory	Practical	Total	Theory	Practical
Optional	HPALCT 1151	विनयपिटक	02		02	02	
	HPALCT 1152	मज्झिमनिकाय	02		02	02	
Generic Electives	HPALGE 1151	पालि संभाषण कौशल्य	02		02	02	
Vocational & Skill Enhancement Course	HPALSC 1151	अनुपिटक साहित्य दर्शन	02		02	02	
Ability Enhancement Course/ Languages	HPALA1151 HPALL1151	Compulsory English/ Languages					
Modern Indian languages (MIL)	AECPAL 1151	निवडक गद्य व पद्य	02		02	02	
	-	-				-	
Total Credits			10		10	10	

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded
Faculty of Humanities Major in Pali
Under Graduate First Year Programme, Semester I (Level 4.5)
Examination Scheme

[20% Continuous Assessment (CA) and 80% End Semester Examination (ESE)]

Subject (1)	Course Code (2)	Course Name (3)	Theory					Total Col. (6+7) / (09)
			Continuous Assessment (CA)			ESE		
			Test I (4)	Assignment (5)	Attendance (6)	Avg of T1+T2+Assi. /3 (7)	Total (8)	
Optional	HPALCT 1101	विनयपिटक	10	06	04	20	30	50
	HPALCT 1102	मज्झिमनिकाय	10	06	04	20	30	50
Generic Electives	HPALGE 1101	पालि संभाषण कौशल्य	10	06	04	20	30	50
Vocational & Skill Enhancement Course	HPALSC 1101	अनुपिटक साहित्य दर्शन	10	06	04	20	30	50
Ability Enhancement Course/ Languages	HPALA1151 HPALL1151	Compulsory English/ Languages						
Modern Indian languages (MIL)	AECPAL 1101	निवडक गद्य व पद्य Select from Basket 4						
Co-curricular Courses/Community Engagement Services (CC) (Basket 5)								

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Faculty of Humanities. Major in Pali

Under Graduate First Year Programme, Semester II (Level 4.5)

Examination Scheme

[20% Continuous Assessment (CA) and 80% End Semester Examination (ESE)]

Subject (1)	Course Code (2)	Course Name (3)	Theory					Total Col (7+8)] (9)
			Continuous Assessment (CA)			ESE		
			Test I (4)	Assignment (5)	Attendance (6)	Avg of T1+T2+Assi. /3 (7)	Total (8)	
Optional	HPALCT1151	विनयपिटक	10	06	04	20	30	50
	HPALCT1151	मज्झिमनिकाय	10	06	04	20	30	50
Generic Electives	HPALGE 1151	पालि संभाषण कौशल्य	10	06	04	20	30	50
Vocational & Skill Enhancement Course	HPALSC1151	अनुपिटक साहित्य दर्शन	10	06	04	20	30	50
Ability Enhancement Course/ Languages	HPALA1151 HPALL1151	Compulsory English/ Languages						
Modern Indian languages (MIL)	AECPAL 1151	निवडक गद्य व पद्य	10	06	04	20	30	50
Co-curricular Courses/Community Engagement Services (CC) (Basket 5)	-	-						

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded

Faculty of Humanities. Major in Pali (DSC)

Under Graduate First Year Programme, Semester I & II

Course Structure: Optional 1, 2, 3, - Teaching Scheme (for 2 credits)

Course Code	Course Name (Paper Title)	Teaching Scheme (Hrs.)		Credits Assigned		
		Theory	CA	Theory	CA	Total
HPALCT1101	विनयपिटक	30	---	2	---	02
HPALCP1102	मज्झिमनिकाय	30	---	2	--	02

(for 2 credits)

Course Code	Course Name (Paper Title)	Teaching Scheme (Hrs.)		Credits Assigned		
		Theory	CA	Theory	CA	Theory
HPALGE1101	पालि संभाषण कौशल्य	30	---	02	--	02
HPALSC1101	अनुपिटक साहित्य दर्शन	30	---	02	--	02

Major and Minor 1 - Assessment Scheme

(2)	Course Code	Course Name (3)	Theory				ESE (8)	Total [Col (7+8)]
			CA			Total CA (7)		
			Test I (4)	Assignment (5)	Attendance (6)			
HPALCT1101	विनयपिटक	10	06	04	20	30	50	
HPALCP1102	मज्झिमनिकाय	10	06	04	20	30	50	
(for 2 credits)								
HPALGE1101	पालि संभाषण कौशल्य	10	06	04	20	30	50	
HPALSC1101	अनुपिटक साहित्य दर्शन	10	06	04	20	30	50	

Swami Ramanand Teerth
Marathwada University, Nanded – 431606

(Structure and Syllabus of Four Years Multidisciplinary Degree Program with
Multiple Entry and Exit Option)

UNDERGRADUATE PROGRAMME OF HUMANITIES

HPAL DSC PALI (SEM. I)

(Department Specific Core) (Major)

Subject : Pali

जून -2026 पासून प्रारंभ W.e.f.-2026 – 2027 (As per NEP-2020)

Faculty of Humanities
Paper Code : HPALCT 1101 (Optional)

पेपरचे नांव : विनयपिटक

Curriculum Details: (for 2 Credits)

Sem.I

1. Course pre-requisite :

- बुद्धकालीन मूलभूत तत्वे स्पष्ट करणे.
- तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे.
- विनयपिटकमधील खन्दकाचा अभ्यास करणे.

2. Course outcomes :

- विनयपिटक ग्रंथाचा परिचय करून देणे .
- तथागताने सांगितलेली तिसरण आणि पंचशील स्पष्ट करणे
- बौद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे .

3. Course objectives :

- समाजात पालीसाहित्याची उपयुक्तता सांगता येते .
- समाजात तथागत बुद्धांच्या उपदेशाचा परिचय करून देता येतो .
- बुद्ध विचाराचा प्रचार व प्रसार करता येतो .

Faculty of Humanities

Paper Code : HPALCT 1101 (Optional) पेपरचे नांव : विनयपिटक

Curriculum Details: (for 2 Credits)

Sem.I

Module no.	Topic	Hrs.Required to cover the contents (1 Hrs.=60 M.)
	Unit -1	
1.0	1.1 विनयपिटकाचा परिचय	10
	1.2 विनयपिटक ग्रंथाचे स्वरूप व महत्त्व	
	1.3 बोधिकथा (महावग्गपाळि) महाक्खन्धको	
	1.4 अजपालकथा (महाक्खन्धको)	
	Unit -2	
2.0	2.1 मुचलिन्दकथा (महाक्खन्धको)	10
	2.2 राजायतन कथा (महाक्खन्धको)	
	2.3 मारकथा (महाक्खन्धको)	
	2.4 भद्रवगियवत्थु (महाक्खन्धको)	
	Unit -3	
3.0	3.1 बिम्बिसार समागमकथा (महाक्खन्धको)	10
	3.2 सारिपुत्तमोग्गलान पब्बज्जाकथा (महाक्खन्धको)	
	3.3 उपालिदारकवत्थु (महाक्खन्धको)	
	3.4 राहुलवत्थु (महाक्खन्धको)	
	Total	30

संदर्भ ग्रंथ :

1. विनय-पिटक, राहुल सांस्कृत्यायन
2. पालि-साहित्य का इतिहास, लेखक
डॉ० भरतसिंह उपाध्याय, शक १९३५ : सन् २०१३, हिन्दी साहित्य सम्मेलन • प्रयाग, १२, सम्मेलन
मार्ग, इलाहाबाद- ३
3. सांस्कृत्यायन, राहुल, विनय-पिटक, The Corporate Body of the Buddha Educational
Foundation, Taiwan R.O.C. (ल्हासा ७-७-३४ ई.)
4. सांस्कृत्यायन, राहुल, विनयपिटक, महावग्गो, महाखन्धक, बोधिकथा,
5. विनयपिटक.
6. स्वामी द्वारकादास शास्त्री,
7. मा श मोरे, विनयपिटक.
8. <https://tipitaka.org/deva/>
9. विनयपिटके मूळ पालि, वि.वि.वि., इगतपूरी, नाशिक
10. पालि - मराठी शब्दकोश – संपा. बाबा भारती
11. पालि - हिंदी शब्दकोश – संपा. डॉ. भदन्त आनंद कौसल्यायन

Faculty of Humanities

Paper Code : HPALCT 1102

पेपरचे नांव : मज्झिमनिकाय (Optional)

Curriculum Details: (for 2 Credits)

Sem.I

1. Course pre-requisite :

- बुद्धकालीन मूलभूत तत्वे स्पष्ट करणे.
- तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे.
- मज्झिमनिकाय मधील सुतांचा अभ्यास करणे.

2. Course outcomes :

- मज्झिमनिकाय ग्रंथाचा परिचय करून देणे .
- तथागताने सांगितलेली तिसरण आणि पंचशील स्पष्ट करणे
- बौद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे .

3. Course objectives :

- समाजात पालीसाहित्याची उपयुक्तता सांगता येते .
- समाजात तथागत बुद्धांच्या उपदेशाचा परिचय करून देता येतो .
- बुद्ध विचाराचा प्रचार व प्रसार करता येतो .

Faculty of Humanities

Paper Code : HPALCT 1102 (DSC/DSE) Major

पेपरचे नांव : मज्झिमनिकाय

Curriculum Details: (for 2 Credits) Sem.I

Module no.	Unit no.	Topic	Hrs. Required to cover the contents (1 Hrs.=60 M.)
1.0		UNIT-1	10
	1.1	सुत्तपिटकाचा परिचय	
	1.2	सुत्तपिटक ग्रंथाचे स्वरूप व महत्त्व	
	1.3	मज्झिमनिकाय ग्रंथाचा परिचय	
	1.4	अम्बलट्टिकराहूलोवादसुत्त (मज्झिमपण्णासक) पूर्वार्ध 101-119	
2.0		UNIT-2	10
	2.1	अम्बलट्टिकराहूलोवादसुत्त (मज्झिमपण्णासक) (उत्तरार्ध) 110-112	
	2.2	सब्बासवसुत्तं (मूलपण्णासक)	
	2.3	सत्तिपट्टानसुत्तं (मूलपण्णासक) पूर्वार्ध 105 -112	
	2.4	सत्तिपट्टानसुत्तं (मूलपण्णासक) (उत्तरार्ध) 113-119	
3.0			10
	3.1	धम्मदायादसुत्तं (मूलपण्णासक) पूर्वार्ध 29-30	
	3.2	धम्मदायादसुत्तं (मूलपण्णासक) (उत्तरार्ध) 31-33	
	3.3	चूळसीहनादसुत्त (मूलपण्णासक) पूर्वार्ध 139 -141	
	3.4	चूळसीहनादसुत्त (मूलपण्णासक) उत्तरार्ध) 142-145	
		Total	30

संदर्भ ग्रंथसूची :

1. मज्झिमनिकायपालि - संपा. जगदिस कस्सप - बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
2. मज्झिमनिकाय - अनुवादक मा. श. मोरे, सुगावा प्रकाशन, पुणे
3. मज्झिमनिकायपालि संपा. डॉ. द्वारकादास शास्त्री _ बौद्ध भारती प्रकाशन, वाराणसी
4. भारतीय संस्कृतीला बुद्ध धम्माचे योगदान -डॉ .भालचंद्र भास्कर , नागपूर
5. पालि - मराठी शब्दकोश – संपा. बाबा भारती
6. पालि - हिंदी शब्दकोश – संपा.डॉ.भदन्त आनंद कौसल्यायन

Faculty of Humanities
Paper Code : HPALGE 1101
(Generic Elective)

Paper Name: पालि संभाषण कौशल्य

Course pre-requisite :

- प्राचीन पालि भाषेचा अभ्यास करणे.
- पाली भाषेतील वर्णमाला जाणून घेणे.
- धम्मालीपी जाणून घेणे.

Course objectives :

- पालि भाषेतील वर्णमाला समजून घेणे .
- पाली भाषेत संभाषण कौशल्य अवगत करणे .
- पाली भाषेत वाचन लेखन कौशल्य अवगत करणे.
- पाली भाषेत बोलणे.

Course outcomes :

- पालि भाषेतील वर्णमालेची माहिती प्राप्त होते. .
- पाली भाषेत संभाषण कौशल्य अवगत होत .
- पाली भाषेत वाचन लेखन कौशल्य अवगत होते .
पाली भाषेत बोलतायेते.

Faculty of Humanities

Paper Code :HPALGE 1101(Generic Elective)

Paper Name: पालि संभाषण कौशल्य

Curriculum Details: (for 2 Credits) Sem-I

Module No.	UnitNo	Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0		UNIT-1	08
	1.1	पालि वणणमाला	
	1.2	पालि काल	
	1.3	पालि दिवस च मासा च	
2.0		UNIT-2	08
	2.1	पाली लेखन	
	2.2	पाली अनुवाद	
	2.3	पालीत वाचन	
3.0		UNIT-3	07
	3.1	तिसरण व पंचसील	
	3.2	बुद्ध धम्म व संघ वंदना	
	3.3	महामंगल सुत्त	
4.0		UNIT-4	07
	4.1	मम महाविज्जालयो	
	4.2	मम गाम	
	4.3	मम परिवारो	
		Total	30

संदर्भ ग्रंथसुची

- १) बालाजी गव्हाळे,(२०२१) पाली भाषेची ओळख ,कनिष्क प्रकाशन कोल्हापूर.
- २) अरविंद भंडारे (मराठी अनुवाद)२०२० ,पाली वाक्यावली , पाली रिसर्च इस्ट मुंबई प्रकाशक
- ३) अरविंद भंडारे (मराठी अनुवाद)२०२० ,पाली भासा अक्खारमाला , पाली रिसर्च इस्ट मुंबई प्रकाशक
- ४) भिक्षु धर्म रक्षित १९७० प्रकाशक ज्ञानमंडल लि.वाराणसी
- ५) विमल किर्ती ,पाली व्याकरण २०११ प्रगतीवली प्रकाशन नागपूर
- ६) शेषराव मेश्राम ,पाली व्याकरण २००८
- ७) बालाजी गव्हाळे,(२०१७) पाली सम्भाषण कौशल्य ,सारनाथ प्रकाशन लातूर.

Faculty of Humanities

Paper Code : HPALSC 1101 (VSEC)

Paper Name: अनुपिटक साहित्य दर्शन

Course Pre - Requisite :

- प्राचीन भाषा व साहित्य अभ्यासणे .
- अनुपिटक साहित्य जाणून घेणे.

Course objectives :

- अनुपिटक साहित्यातील बुद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे.
- पाली त्रिपिटक साहित्याच्या दृष्टीकोनातून महत्व अभ्यासणे.
- अनुपिटक साहित्याचे ऐतिहासिक महत्व अभ्यासणे.

Course Outcomes :

- त्रिपिटकेत्तर पाली साहित्याचा परिचय होतो.
- त्रिपिटकेत्तर पाली साहित्य हे खूप समृद्ध असल्याचे समजते.
- अनुपिटक साहित्यातून बुद्ध तत्त्वज्ञान सोप्या पद्धतीने सांगितल्याने लक्षात राहण्यास सोयीचे आहे.

Faculty of Humanities
Paper Code : HPALSC 1101(VSEC)
Paper Name : अनुपिटक साहित्य दर्शन
Curriculum Details: (for 2 Credits) Sem-I

Module No.	Unit No.	Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0		UNIT-1	08
	1.1	नेत्तीप्पकरण ग्रंथ परिचय	
	1.2	पेटकोपदेश ग्रंथ परिचय	
	1.3	मिलिन्द पन्हो ग्रंथ परिचय	
2.0		UNIT-2	08
	2.1	अडुकथा साहित्य परिचय	
	2.2	अडुकथा साहित्य स्वरूप व महत्व	
	2.3	तिन अडुकथाकार (बुद्धदत्त, बुद्धघोस आणि धम्मपाल)	
3.0		UNIT-3	07
	3.1	विसुद्धीमग्ग ग्रंथ परिचय	
	3.2	अभिधम्मत्थसंगहो	
	3.3	वंस साहित्य स्वरूप व महत्व	
4.0		UNIT-4	07
	4.1	सासनवंस ग्रंथ परिचय	
	4.2	दाठावंस ग्रंथ परिचय	
	4.3	तेलकटाहगाथा काव्य परिचय	
		Total	30

संदर्भ ग्रंथ

- 1) पाली साहित्य का इतिहास – डॉ. भरत सिंह उपाध्याय , हिन्दी साहित्य सम्मेलन, प्रयाग.
- 2) पाली साहित्य का इतिहास – राहुल सांकृत्यायन, वाणी प्रकाशन, नई दिल्ली .१९९३ ,२००६
- 3) पाली साहित्य का इतिहास – राजकिशोर सिंह उदय प्रिंटिंग वर्क्स इलाहाबाद .
- 4) पाली साहित्य का इतिहास – डॉ. कोमलचंद्र जैन ,विश्वविद्यालय प्रकाशन ,वाराणसी.
- 5) पाली साहित्य का इतिहास – डॉ. इंद्र चंद्र शास्त्री, हिन्दी माध्यमिक कार्यान्वय निदेशालय दिल्ली विश्वविद्यालय,१९८७.
- 6) पाली साहित्याचा इतिहास – डॉ. मनीष आनंद , औरंगाबाद
- 7) बालाजी गव्हाळे, २०१३ पाली साहित्याचा संक्षिप्त इतिहास ,शौर्य प्रकाशन लातूर
- 8) मिलिंद प्रशन –विमलकीर्ती(अनुवादक)क्षितिज पब्लिकेशन नागपूर २०१०

Swami Ramanand Teerth
Marathwada University, Nanded – 431606

(Structure and Syllabus of Four Years Multidisciplinary Degree Program with
Multiple Entry and Exit Option)

UNDERGRADUATE PROGRAMME OF HUMANITIES
HPAL DSC /DSE 1151 (Department Specification Core)
(Sem.II)

Subject : Pali

जून -2026 पासून प्रारंभ W.e.f.-2026 – 2027 (As per NEP-2020)

Faculty of Humanities
Paper Code : HPALCT 1151 (Optional)

पेपरचे नांव : विनयपिटक (Sem.II)

1. Course pre-requisite :

- बुद्धकालीन मूलभूत तत्वे स्पष्ट करणे.
- तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे.
- भगवान बुद्धांनी चीवरकखन्धकामध्ये चिवर कसे असावे. कोणत्या रंगाचे असावे याचा अभ्यास करणे.
- जीवक वैद्याने आयुर्वेदिक औषधाचा वापर करून, कोणकोणत्या व्यक्तींना जीवदान दिले. त्याचा अभ्यास करणे.
- मुळापासून, गुळापासून बनवलेली औषधे इ.चा अभ्यास करणे.
- प्रवारणातील ठिकाण काळ आणि व्यक्ती संबंधित नियमांचा अभ्यास करणे.

2. Course outcomes :

- विनयपिटक ग्रंथाचा परिचय करून देणे.
- तथागताने सांगितलेली तिसरण आणि पंचशील स्पष्ट करणे
- बौद्धतत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे.

3. Course objectives :

- समाजात पाली साहित्याची उपयुक्तता सांगता येते.
- समाजात तथागत बुद्धांच्या उपादेशाचा परिचय करून देता येतो.
- बुद्धविचाराचा प्रचारव प्रसार करता येतो.
- बुद्धत्व प्राप्ती झाल्यानंतर त्यांनी पुढे विमुक्ती सुखाचा आनंद कुठे घेतला ते सांगता येते .
- जीवक वैद्याचे चरित्र स्पष्ट करता .
- जीवक वैद्याने आयुर्वेदिक औषधाचा वापर करून, कोणकोणत्या व्यक्तींना जीवदान दिले ते सांगता .
- मुळापासून, गुळापासून बनवलेली औषधे इ. स्पष्ट करता .
- उपोसथ कसा करावा उपोसथाचा विधी याचा नियम तथागत भगवान बुद्धांनी सांगितला आहे ते स्पष्ट करता .
- प्रवारणातील ठिकाण काळ आणि व्यक्ती संबंधित नियम स्पष्ट करता येते.

Faculty of Humanities
Paper Code : HPALCT 1151

पेपरचे नांव : विनयपिटक

Curriculum Details: (for 2Credits) (Sem.II)

Module no.	Unit no.	Topic	Hrs.Required to cover the contents (1 Hrs.=60 M.)
		UNIT-1	
1.0	1.1	विनयपिटक ग्रंथाचे स्वरूप	10
	1.2	पवारणीदानानुजानना (पवारणाखन्धको)	
	1.3	अपत्तिपटिकम्मविधि (पवारणाखन्धको)	
	1.4	सभागापत्तिपटिकम्मविधि (पवारणाखन्धको)	
		UNIT-2	
2.0	2.1	समत्तिसविरेचनकथा (चीवरखन्धको)	10
	2.2	वरयाचनाकथा (चीवरखन्धको)	
	2.3	कम्बलानुजाननादिकथा (चीवरखन्धको)	
	2.4	पंसुकूलपरियेसनकथा (चीवरखन्धको)	
		UNIT-3	
3.0	3.1	पञ्चभेसज्जकथा (भेसज्जखन्धको)	10
	3.2	मूलादिभेसज्जकथ (भेसज्जखन्धको)	
	3.3	गुळादिअनुजानना. (भेसज्जखन्धको)	
	3.4	अन्तोवुट्टादिपटिक्खेपकथा (भेसज्जखन्धको)	
		Total	30

संदर्भ ग्रंथ :

1. विनय-पिटक, VINAYA PITAKA, RAHUL SANSKRITAYAN
2. पालि-साहित्य का इतिहास, लेखक
डॉ० भरतसिंह उपाध्याय, शक १९३५ : सन् २०१३, हिन्दी साहित्य सम्मेलन • प्रयाग,
१२, सम्मेलन मार्ग, इलाहाबाद- ३
3. सांस्कृत्यायन, राहूल, विनय-पिटक, The Corporate Body of the Buddha
Educational Foundation, Taiwan R.O.C. (ल्हासा ७-७-३४ ई.)
4. सांस्कृत्यायन, राहूल, विनयपिटक, महावग्गो, महाखन्धक, बोधिकथा,
5. स्वामी द्वारकादास शास्त्री, विनयपिटक.
6. मा श मोरे, विनयपिटक.
7. <https://tipitaka.org/deva/>
8. विनयपिटके मूळ पालि, वि.वि.वि., इगतपूरी, नाशिक
9. पालि - मराठी शब्दकोश - संपा. बाबा भारती
10. पालि - हिंदी शब्दकोश - संपा.डॉ.भदन्त आनंद कौसल्यायन

Faculty of Humanities
Paper Code : HPALCT 1152
पेपरचे नांव : मज्झिमनिकाय (Sem.II)

1. Course pre-requisite :

- बुद्धकालीन मूलभूत तत्वे स्पष्ट करणे.
- तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे.
- मज्झिमनिकाय मधील सुतांचा अभ्यास करणे.

2. Course outcomes :

- मज्झिमनिकाय ग्रंथाचा परिचय करून देणे .
- तथागताने सांगितलेली तिसरण आणि पंचशील स्पष्ट करणे
- बौद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे .

3. Course objectives :

- समाजात पालीसाहित्याची उपयुक्तता सांगता येते .
- समाजात तथागत बुद्धांच्या उपदेशाचा परिचय करून देता येतो .
- बुद्ध विचाराचा प्रचार व प्रसार करता येतो .

Faculty of Humanities
Paper Code : HPALCT 1152

पेपरचे नांव : मज्झिमनिकाय

Curriculum Details: (for 2 Credits) (Sem.II)

Module no.	Unit no.	Topic	Hrs.Required to cover the contents (1 Hrs.=60 M.)
1.0		UNIT-1	10
	1.1	मज्झिमनिकाय ग्रंथाचे स्वरूप	
	1.2	मज्झिमनिकाय ग्रंथांचे महत्त्व	
	1.3	बुद्धकाली सामाजिक व धार्मिक परिस्थिती	
	1.4	बुद्धकालीन राजकीय व आर्थिक परिस्थिती	
2.0		UNIT-2	10
	2.1	सप्पुरिससुत्तं (उपरिपण्णासक) पूर्वार्ध 105 -106	
	2.2	सप्पुरिससुत्तं (उपरिपण्णासक)उत्तरार्ध 107-108	
	2.3	जीवकसुत्त (मज्झिम पन्नासक-गहपतीवग्ग)	
	2.4	इसिगीलसुत्त (उपरीपन्नासक अनुपदवग्ग)	
3.0		UNIT-3	10
	3.1	बालपण्डितसुत्तं (उपरिपण्णासक) पूर्वार्ध २४६-२५२	
	3.2	बालपण्डितसुत्तं (उपरिपण्णासक) उत्तरार्ध २५३-२६०	
	3.3	किन्तिसुत्तं (उपरिपण्णासक देवदह वग्गो)	
	3.4	बोधिराजकुमारसुत्तं (मज्झिमपण्णासक-राज वग्गो) पूर्वार्ध ३२४ -३२७	
		Total	30

संदर्भ ग्रंथसूची :

01. मज्झिमनिकायपालि - संपा. जगदिस कस्सप - बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
02. मज्झिमनिकाय - अनुवादक मा. श. मोरे, सुगावा प्रकाशन, पुणे
03. मज्झिमनिकायपालि संपा. डॉ. द्वारकादास शास्त्री _ बौध्द भारती प्रकाशन, वाराणसी
04. भारतीय संस्कृतीला बुद्ध धम्माचे योगदान -डॉ .भालचंद्र भास्कर , नागपूर
05. पालि - मराठी शब्दकोश – संपा. बाबा भारती
06. पालि - हिंदी शब्दकोश – संपा.डॉ.भदन्त आनंद कौसल्यायन

Faculty of Humanities

Paper Code :HPALGE 1151 (Generic Elective)

Name of paper : पालि संभाषण कौशल्य

Course pre-requisite :

- प्राचीन पालि भाषेचा अभ्यास करणे.
- धम्मलीपीचा अभ्यास करणे .

Course objectives :

- धम्मलीपी अवगत करणे .
- पाली भाषेत संभाषण कौशल्य अवगत करणे .
- पाली भाषेत वाचन लेखन कौशल्य अवगत करणे.
- पाली भाषेत अनुवाद करणे .

Course outcomes :

- धम्मलीपी अवगत होते .
- पाली भाषेत संभाषण कौशल्य अवगत होते .
- पाली भाषेत वाचन लेखन कौशल्य अवगत होते.
- पाली भाषेत बोलतायेते.

Faculty of Humanities

Paper Code : HPALGE 1151 (Generic Elective)

Name of paper : पालि संभाषण कौशल्य

Curriculum Details: (for 2 Credits)

Module No.	Unit No.	Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0		Unit-1	08
	1.1	चत्तारी अरिय सच्च	
	1.2	अरिय अट्टागिक मग्ग	
	1.3	पट्टिच्च समुत्पादो	
2.0		Unit-2	08
	2.1	मानवको च अज्झापको संवादो	
	2.2	तिपिटक परीचयो	
	2.3	सन्त गाडगे बाबा	
3.0		Unit-3	07
	3.1	भारतीय संविधान उद्देशिका	
	3.2	पालि पट्टिय्या	
	3.3	कस्सको	
4.0		Unit-4	07
	4.1	महापजापती गोतमी	
	4.2	भगवा बुद्धो	
	4.3	बोधिसत्तो बहुसुत्त बाबासाहेब आम्बेडकरो	
		Total	30

संदर्भ ग्रंथसुची

- १) बालाजी गव्हाळे,(२०२१) पाली भाषेची ओळख ,कनिष्क प्रकाशन कोल्हापूर.
- २) अरविंद भंडारे (मराठी अनुवाद)२०२० ,पाली वाक्यावली , पाली रिसर्च इस्ट मुंबई प्रकाशक
- ३) अरविंद भंडारे (मराठी अनुवाद)२०२० ,पाली भासा अक्खारमाला , पाली रिसर्च इस्ट मुंबई प्रकाशक
- ४) भिक्षु धर्म रक्षित १९७० प्रकाशक ज्ञानमंडल लि.वाराणसी
- ५) विमल किर्ती ,पाली व्याकरण २०११ प्रगतीवली प्रकाशन नागपूर
- ६) शेषराव मेश्राम ,पाली व्याकरण २००८
- ७) बालाजी गव्हाळे,(२०१७) पाली सम्भाषण कौशल्य ,सारनाथ प्रकाशन लातूर.

Faculty of Humanities

Paper Code : HPALSC 1151

Name of paper : अनुपिटक साहित्य दर्शन

Course Pre – Requisite :

- प्राचीन भाषा व साहित्य अभ्यासणे .
- अनुपिटक साहित्य जाणून घेणे.

Course objectives :

- अनुपिटक साहित्यातील बुद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास करणे.
- पाली त्रिपिटक साहित्याच्या दृष्टीकोनातून महत्व अभ्यासणे.
- अनुपिटक साहित्याचे ऐतिहासिक महत्व अभ्यासणे.

Course Outcomes :

- त्रिपिटकेत्तर पाली साहित्याचा परिचय होतो.
- त्रिपिटकेत्तर पाली साहित्य हे खूप समृद्ध असल्याचे समजते.
- अनुपिटक साहित्यातून बुद्ध तत्त्वज्ञान सोप्या पद्धतीने सांगितल्याने लक्षात राहण्यास सोयीचे वाटते.

Faculty of Humanities
 Paper Code : HPALSC 1151
 Name of paper : अनुपिटक साहित्य दर्शन
Curriculum Details: for 2 Credits

Module No.	Unit No.	Topic	Hrs. Required to cover the contents 1 Hrs.=60 M.
1.0	Unit-1		08
	1.1	वंस साहित्याचे स्वरूप आणि महत्व	
	1.2	दिपवंस विषयवस्तू आणि महत्व	
	1.3	महावंस विषयवस्तू आणि महत्व	
2.0	Unit-2		08
2.1	चुलवंस ग्रंथ परिचय		
2.2	बुद्धाघोसुप्पति ग्रंथ परिचय		
2.3	थुपवंस ग्रंथ परिचय		
3.0	Unit-3		07
3.1	बौद्ध शिल्पकला		
3.2	बौद्ध चित्रकला		
3.3	बौद्ध वास्तुकला		
4.0	Unit-4		07
4.1	शिलालेख साहित्याचे स्वरूप आणि महत्व		
4.2	शिलालेख साहित्याचा परिचय		
4.3	सम्राट अशोकाच्या शिलालेखांचा परिचय		
		Total	30

संदर्भ ग्रंथ :

1. पाली साहित्य का इतिहास – डॉ. भरत सिंह उपाध्याय , हिन्दी साहित्य सम्मेलन, प्रयाग.
2. पाली साहित्य का इतिहास – राहुल सांकृत्यायन, वाणी प्रकाशन, नई दिल्ली .१९९३ , २००६
3. पाली साहित्य का इतिहास – राजकिशोर सिंह उदय प्रिंटिंग वर्क्स इलाहाबाद .
4. पाली साहित्य का इतिहास – डॉ. कोमलचंद्र जैन ,विश्वविद्यालय प्रकाशन ,वाराणसी.
5. पाली साहित्य का इतिहास – डॉ. इंद्र चंद्र शास्त्री, हिन्दी माध्यमिक कार्यान्वय निदेशालय दिल्ली विश्वविद्यालय, १९८७.
6. पाली साहित्याचा इतिहास – डॉ. मनीष आनंद , औरंगाबाद
7. बालाजी गव्हाळे, २०१३ पाली साहित्याचा संक्षिप्त इतिहास ,शौर्य प्रकाशन लातूर
8. मिलिंद प्रश्न –विमलकीर्ती(अनुवादक)क्षितिज पब्लिकेशन नागपूर २०१०

S

Curriculum Details: for 2 Credits

Course pre-requisite :

- तथागत बुद्धांच्या उपदेशांचा अभ्यास करणे.
- पालि त्रिपिठकातील तथागतांचे उपदेश जाणून घेणे.
- पालि त्रिपिठकातील तथागतांची नैतिक शिकवण समजावून सांगणे.

Course outcomes :

- पालि त्रिपिठकातील बुद्ध उपदेश समजून घेणे.
- पालि त्रिपिठकातील बुद्ध उपदेश अंगीकृत करून आचरण करणे.
- पालि त्रिपिठकातील बुद्ध उपदेशांद्वारे समाजाचे कल्याण साधणे.
- पालि त्रिपिठकातील ग्रंथांद्वारे समाजात नैतिक मूल्य विकसित करणे.
- तथागत बुद्धांचे तत्वज्ञान, उपदेश ,विचारधारा समजून घेणे.

Course objectives :

- पालि त्रिपिठकातील बुद्ध उपदेशांची ओळख होते.
- पालि त्रिपिठकातील ग्रंथांच्या अभ्यासातून मानवी मूल्य, नैतिकता इ. मूल्यांचा परिचय होतो.
- तथागत बुद्धांच्या उपदेशांचा अभ्यास होतो.
- तथागत बुद्धांनी पाली भाषेतून सांगितलेल्या तत्वज्ञान, उपदेशांचे आकलन होते.

Faculty of Humanities
Paper Code : IKSPAL 1151

पेपरचे नांव : निवडक गद्य व पद्य

Curriculum Details: for 2 Credits

Module no.	Unit no.	Topic	Hrs. Required to cover the contents (1 Hrs.=60 M.)
1.0		गज्जो विभागो ।	10
	1.1	वानरिन्द जातककथा । (जातककथा - 57)	
	1.2	कुटवाणिज्य कथा ।(जातककथा - 218)	
	1.3	सुंदरीसुत्त ।(उदान –मेघियवग्गो 08)	
	1.4	महामंगल जातक ।(जातककथा - 453)	
2.0		पज्जो विभागो ।	10
	2.1	पराभवसुत्त । (सुत्तनिपात-उरग वग्ग-06)	
	2.2	पुण्णीका थेरी । (थेरीगाथा सोळस निपतो)	
	2.3	सुरा दोसानि । (कुम्भजातकातील गाथा -512)	
	2.4	वसलसुत्त । (सुत्तनिपात-उरग वग्ग) (गाथा क्र. 01 ते 21	
3.0		सामान्य माहिती ।	10
	3.1	चार आर्य सत्ये	
	3.2	आर्य अष्टांगिक मार्ग	
	3.3	पारमिता	
	3.4	निब्बाण	
		Total	30

संदर्भ ग्रंथ :

01. सुत्तनिपात – संपा.प्रा. भदन्त एम.सत्यपाल,प्रा.भीमराव गायकवाड (पालि – मराठी)
02. जातकअटठकथा – संपा.डॉ.भदन्त आनंद कौसल्यायन (पालि – हिंदी)
03. सुत्तनिपात – डॉ. धर्मानंद कोसंबी (पालि – मराठी)
04. बुद्ध जातक भाग- 1 – संपा.डॉ.साहेब खंदारे (मराठी)
05. सुत्तनिपात – संपा.डॉ.धर्मानंद कौसंबी (पालि – मराठी)
06. थेरीगाथा – संपा. विमलकीर्ती ,नागपूर (हिंदी)
07. पालि - मराठी शब्दकोश – संपा. बाबा भारती
08. पालि - हिंदी शब्दकोश – संपा.डॉ.भदन्त आनंद कौसल्यायन
09. थेरीगाथा – संपा.प्रा.डॉ. शेषराव मेश्राम (मराठी)
10. थेरगाथा – संपा. डॉ.भिकखू धर्मरक्षित (पालि)
11. थेरगाथा – संपा. विमलकीर्ती ,नागपूर (हिंदी)